

Preek over Psalm 85

- Schildwolde, 15 december 2019
- Kees van Dusseldorp
- 3<sup>e</sup> zondag van advent

liturgie:

Thema: Het heerlijke leven...

adventskaarsen

NLB 461 Wij wachten op de koning

votum & groet

NLB 1009 O lieve Heer, geef vrede

wetslezing

adventchallenge 3

NGK 189:1,2,4 Hoe zal ik Hem bezingen

gebed

lezen: Psalm 85

Jakobus 5:7-11

Ps.126

preek Ps.85:11

Ps.85

gebed

collecte

NLB 767:1-4 De toekomst van de Heer is daar (melodie: NLB 642 Ik zeg het allen dat Hij leeft)

zegen

Gemeente van Christus,

Het is mij niet gelukt om van de preek voor vanmorgen een mooie preek te maken. Met een sterke inleiding, een heldere lijn, goede voorbeelden en een krachtige toepassing. Misschien was ik te laat begonnen. Misschien wilde ik het allemaal te mooi zeggen. Maar misschien zit het in de inhoud van de boodschap die ik te brengen heb. Want ik heb het gevoel dat ik iets moet toevoegen aan onze beleving van advent. Ik heb ook wel een beetje het gevoel dat de duivel advent en kerst een beetje in zijn eigen straatje aan het trekken is. Dat gevoel is ontstaan bij de voorbereiding voor de preek over Psalm 85. Ik kan het beste maar vertellen, denk ik, wat ik daarin gevonden heb en hoe me dat bezig heeft gehouden.

De keuze voor Psalm 85 is gemaakt, omdat deze psalm de klassieke psalm is voor de 3<sup>e</sup> zondag van advent. Al eeuwen wordt in de kerk op deze zondag gelezen, gezongen of geprekt vanuit deze psalm. In overleg met de andere voorgangers op deze zondagen hadden we besloten om dit jaar die klassieke adventspsalmen als uitgangspunt te nemen. Ik vind dat zelf een mooie gedachte, dat we op die manier iets van verbondenheid met de eeuwenoude en wereldwijde kerk beleven. En ik denk dat de kerk niet voor niets deze psalm op deze zondag centraal stelt. De kerk heeft daarin Gods stem gehoord, een passend woord voor het juiste moment. Zo'n gewoonte is niet verplicht, en wordt ook lang niet overal toegepast, maar toch betekent het iets. Ik keek ernaar uit om in te voegen in die lange traditie van Psalm 85 op de derde zondag van advent. En daar jullie in mee te nemen.

Goed, Psalm 85 dus. Op de derde adventszondag, die altijd een iets lichter karakter heeft dan de andere adventszondagen. Iets van het verlangen, de toekomst, de blijdschap en de verwachting mag doorklinken.

Nou inderdaad, daar geeft Psalm 85 genoeg aanleiding voor. Tenminste het laatste gedeelte ervan. Het prachtige beeld van wat er gebeurt als de glorie van God in het land komt wonen. Hoe trouw en waarheid elkaar omhelzen en recht en vrede elkaar met een kus begroeten. Hoe uit de aarde de waarheid opbloeit en vanuit de hemel het recht glimlacht. Prachtige beelden, die een ontroerend plaatje schetsen van een heerlijke wereld. Een paradijselijke samenleving. Iets waarnaar je kunt verlangen, vooral als er in je leefwereld juist allesbehalve sprake is van recht, vrede, trouw en waarheid. Maar ook als je leven op dit moment best aardig op orde is, en je geen grote problemen kent, dan nog blijft het een aansprekend beeld. Vooral de intimiteit ervan maakt dan nog weer indruk: trouw en waarheid omhelzen elkaar, recht en vrede kussen elkaar. Ik zag bij eerste lezing mooie mogelijkheden om iets te schetsen van de toekomst die wacht. En op die manier de verwachting weer aan te wakkeren.

Is dat niet de bedoeling van advent? Dat de verwachting weer wordt aangewakkerd? In deze weken wordt het in de kerk steeds weer verteld: de adventstijd heeft twee brandpunten: We leven toe naar de viering van het kerstfeest, de eerste komst van de Heer Jezus Christus op aarde en proberen de blijdschap daarvan weer te vinden. En we kijken vooruit naar de tweede komst van de Heer Jezus Christus op aarde en proberen verwachtingsvol in het leven te staan.

\*\*

Het plaatje van het heerlijke leven dat psalm 85 schetst, is duidelijk gericht op de toekomst. Dat dacht ik tenminste. Maar toen ik dat probeerde uit te werken, stuitte ik op een paar problemen. Ik merkte bij jongeren dat advent ze helemaal niets zegt. Dat ze er zelfs moeite mee hebben als gaat over de toekomstige heerlijkheid. Omdat ze het een beetje gemakkelijk vinden. Zodra we het over problemen nu hebben, gaat de kerk het hebben over later als alles goed zal zijn. Dat helpt niet verder. En het is zelfs irritant, omdat het de aandacht afleidt van het leven vandaag. Alsof je aan het dagdromen bent. En zoals bekend: wie dagdroomt is een gevaar voor zichzelf en voor anderen, omdat je er niet in het hier-en-nu van het leven bent. Wie een mountainbikeroute doet, moet niet dromen van de liefde of van de warme chocolademelk bij de finish. Je moet de kop erbij houden, om niet in een kuil, tegen een boom of over het randje te schieten of chagrijnig op elkaar te worden. Uitdagingen genoeg.

Ik probeerde iets te vertellen over advent, over de kracht van de christelijke hoop en over het heerlijke leven dat komt. Maar ze kregen daar alleen maar beelden bij die ze niet aantrekkelijk vonden. Ik dacht: eigenlijk hebben ze wel een punt. In de kerk zijn we vaak bezig met geloof en geloven. Met wat er gebeurd is in de tijd van de Bijbel en wat dat allemaal betekent. En met wat er nog aankomt en hoe je daar moed uit kunt putten. Heel belangrijk, maar hoe zit het met Gods aanwezigheid in het leven nu? En met het christen-zijn vandaag? Leiden advent en kerst niet af van de realiteit?

Een tweede ervaring in de afgelopen week was een artikel van een collega die alvast aankondigde dat hij een rauwe kerstpreek ging maken. Omdat hij van mening was dat de kerk veel te veel meegaat in de romantiek van kerst en goede boodschappen van vrede en licht. Maar het kind dat geboren wordt, is ook de koning die de volken zal breken met een ijzeren staf en kan stukslaan als een pot van aardewerk. Zo zingt Psalm 2 over de Zoon, de gezalfde die door God naar de aarde wordt gezonden. Ik dacht: hij heeft gelijk. Het gaat in de komst van de Heer niet alleen om heil, maar ook om oordeel. Het gaat niet alleen om licht, maar ook om vuur. Het gaat niet alleen om vrede, maar ook om strijd. Dan moet dat ook in de tijd van advent aandacht krijgen.

En mijn derde ervaring lag in het lezen van Psalm 85 zelf. Het slot van de psalm geeft dan wel een prachtige schets van een heerlijk leven. Maar aan het begin klinken heel andere klanken. Hoe God zijn woede bedwingt en zijn afschuw over zijn volk onderdrukt. Hoe de mensen smeken om Gods genade en Gods hulp. Het is niet eerlijk om alleen de mooie versen uit een psalm te bekijken, als die niet in het geheel een plek krijgen. Dan doe je hetzelfde als een minister die een berg kritiek krijgt en dan zegt: 'Ik ben blij met dat u zei dat u mijn inzet waardeert. En die vervolgens op al die kritische opmerken niet meer ingaat.' Nee, of je neemt Gods Woord serieus – zelfs als het niet zo leuk klinkt – of je neemt Gods Woord niet serieus, maar dan moet je jezelf geen kind van God noemen.

Goed, om de lijn weer even op te pakken, ik merkte dat als ik Psalm 85 lees als adventspsalm, dat ik bijna automatisch de schets van het heerlijke leven lees als iets van de toekomst. Kennelijk geeft advent mij een bepaalde leesbril: het gaat óf over de komst van Jezus Christus op het kerstfeest, óf over de komst van Jezus Christus aan het eind van de tijd. Maar waarom gaat het niet over wat er tussen de eerste en de tweede komst van de Heer aan de orde is? Over het leven vandaag? Mijn leesbril geeft maar een beperkt beeld. Ik kan niet meer eerlijk en open rondkijken. Af met die leesbril! Noem niet bij voorbaat

mooie teksten een 'geloofswerkelijkheid', of een 'toekomstige heerlijkheid'. Laat niet toe dat bezig zijn met advent en kerst je de ogen sluit voor de werkelijkheid vandaag. Waarbij je alle aandacht nodig hebt om te dealen met de uitdagingen van je leven. Waarbij je concrete wijsheid en energie zoekt om goede keuzes te maken.

\*\*

Een leesbril heeft iedereen op. Maar als je ontdekt dat jouw leesbril je een vertekend beeld geeft, moet je die afzetten. En opnieuw leren kijken. Hoe ziet dat plaatje van het heerlijke leven in Psalm 85 er eigenlijk uit?

We zien een innige omhelzing tussen de prinsen van Gods verbond. Mag ik het zo zeggen? De vier mooiste kwaliteiten uit het Oude Testament zitten hier bij elkaar aan een tafel. Kernkwaliteiten van een leven waar God aanwezig is. Als God zich aan mensen verbindt, dan komen daar trouw en waarheid, vrede en recht tot bloei. Dat zijn de prinsen van Gods verbond. Als die bij elkaar komen, wordt het een heerlijk leven!

De eerste is Prins Trouw: 'goedertierenheid' zoals in oudere vertalingen staat: de diepe vriendschap tussen God en mensen en tussen mensen onder elkaar. Waarbij ze elkaar vasthouden met het onbreekbare koord van de liefde. Met de bereidheid om te vergeven, om welwillend naar elkaar te luisteren en om na te komen wat is beloofd. Hoe heerlijk is die trouw waar die tussen mensen gevonden wordt! Prins Trouw.

Dan ontmoeten we Prins Waarheid: hij kent en onthult de betekenis van de feiten, ontmaskert de leugens in je omgeving en in je hart en laat je zien welke verhalen kloppen en welke niet. Hij laat in je leven het eerlijke licht van Gods Woord schijnen. Zodat je steeds meer inzicht krijgt in hoe het zit, niet meer twijfelt aan wat God zegt, weet wat je zelf wilt, houvast vindt in je leven en een goede koers kunt houden. Prins Waarheid.

Dan zit daar ook Prins Recht aan tafel: 'gerechtigheid' in oudere vertalingen. Hij weet wat rechtvaardig is, houdt het recht hoog, bestrijdt het onrecht en doet een eerlijke uitspraak als je vraagt wat goed is en wat niet. Maar ook deze prins is niet alleen van de woorden. Want rechtvaardigheid is ook wat je doet of juist niet. Wat er gebeurt tussen mensen of juist niet. Dat niet de zwakken worden uitgebuit en de vreemdelingen, de wesen en weduwen, de zieken en armen, de ouderen en de gehandicapten, de boeren en de verpleegkundigen, de homo's en de gescheidenen worden gediscrimineerd. Prins Recht.

En dan last, but not least, is daar nog Prins Vrede: 'sjaloom' in het Hebreeuws. Die aanwezig is, waar mensen genieten van het goede leven. Waar mensen zich veilig voelen en het samen goed hebben. Waar ruzies en conflicten zijn overwonnen en angst geen rol meer speelt. Waar het goed is met je ziel, je rust en vertrouwen hebt in het leven en mensen elkaar tot bloei brengen. Prins Vrede.

Het zijn de prinsen van Gods verbond. Je kunt je afvragen hoe die prinsen in jouw leven bezig zijn. Welke komt er tekort? Of geeft problemen? Het zijn kernwoorden uit de Bijbel. Uit Gods omgang met ons. Gouden woorden met zoveel diepgang en kracht. Je bent er niet zomaar over uitgedacht. Trouw en waarheid, vrede en recht. Alleen al in het Oude Testament komen ze alle vier meer dan honderd keer voor. Als je Psalm 85 nog eens doorleest, dan zie je dat ze alle vier al in een ander vers zich even laten zien. Ze komen

alle vier twee keer voor in deze Psalm. Alsof ze al even naar je knipogen, voordat ze zich in die innige omhelzing laten zien.

In elk van die prinsen komt God naar de mensen toe. En elk van die prinsen bepaalt hoe het leven tussen mensen bedoeld is. En wat er tussen mensen gebeurt als God zich aan hen verbindt. Trouw en waarheid, vrede en recht. Daar hebben we de handen vol aan in het leven van elke dag! Daar liggen onze uitdagingen, onze valkuilen en de ellendigheden in het leven.

Het unieke van Psalm 85 is, dat ze hier alle vier samen aan tafel zitten. Wij hebben nog wel eens het gevoel dat er spanning is tussen trouw en waarheid. Als je zegt waar het op staat, zet je dan de vriendschap op het spel? Moet je omwille van je relatie vaak niet het nodige inslikken en je eigen gedachten een beetje wegduwen? Kan je relatie het hebbe als je eerlijk bent? Of heb je je gevoelens zo lang onderdrukt dat je ontploft als ze er eindelijk uitkomen? En je huwelijk ontploft erbij? Maar hier in Psalm 85 omhelzen trouw en waarheid elkaar. Er is geen spanning meer: oprechtheid en verbondenheid versterken elkaar. De profeet wordt je vriend, je vriend een profeet.

Wij hebben nog wel eens het gevoel dat recht en vrede op gespannen voet met elkaar staan. Als de rechter een uitspraak doet, de politie je bekeurt, een leraar je een laag cijfer geeft, een ambtsdrager je ergens op aanspreekt, dan is het niet bepaald vrede. Er is boosheid, protest, conflict. En omwille van de lieve vrede vermijden we discussies, zien we onrecht door de vingers en rekken we de grenzen steeds op. Tot mensen ziek worden van de spanningen in hun leven en we met elkaar in een koude, liberale vrijblijvendheid belanden waar ieder doet wat hij of zij zelf goed vindt. Maar hier in Psalm 85 kussen recht en vrede elkaar. Er is geen spanning meer: er wordt vergeving gevraagd en geschonken. Genade en liefde bepalen de sfeer. De rechter wordt je buddy, je buddy een rechter.

\*\*

Een prachtig plaatje van het heerlijke leven. Met de prinsen van Gods verbond in een innige omhelzing. Ik snap wel dat mensen hierbij denken aan de toekomst. Dit plaatje is zo mooi, dat die nooit gerealiseerd kan worden. Dit wordt toch pas werkelijkheid als de Heer Jezus weer terugkomt? Als de zonde is overwonnen, het kwaad is verwijderd en de gevoelens en gedachten van mensen zuiver en liefdevol zijn?

En toch zeg ik nee. Dat is niet de bedoeling van dit plaatje van het heerlijke leven. Het is niet de bedoeling van Psalm 85 om je verlangen aan te wakkeren naar de toekomst. Of om hoop te geven als je het moeilijk hebt. Of om je te laten dromen van een mooie wereld. Het is een Psalm die je laat zien wat de werkelijkheid nu is. Wat er gebeurt als God onder ons komt wonen. Het is een Psalm die je in beweging brengt. Die je helpt om goede keuzes te maken, eerlijk naar jezelf en naar elkaar te kijken en elkaar te helpen in het leven. Waag het niet om trouw en waarheid, vrede en recht, deze prinsen van Gods Verbond naar de toekomst te schuiven! Of het een droom te noemen, een romantisch ideaal, een mooi, maar frustrerend lied. Let op dat je daarmee God zelf niet uit je leven weert!

Niet alleen staan deze prinsen stuk voor stuk midden in het leven. Maar ook het feest van hun gezamenlijkheid gaat over het leven vandaag. Nee, niet zonder scheuren en barsten. Dit heerlijke leven ontstaat niet vanzelf. Het is een geschenk. Het is het leven ná de verzoening. Het leven dat jij van God ontvangt. Het is het leven in Jezus Christus, de prins van Gods glorie.

\*\*

Psalm 85 begint ermee. Heer, u bent ons genadig geweest. U hebt ons bevrijd uit onze zelfgekozen gevangenschap. U hebt onze schuld bedekt. U hebt onze zonden weggenomen. U hebt uw boosheid afgelegd. U hebt besloten uw woede af te leggen. U hebt uw verbolgenheid tot rust gebracht. U hebt ruimte gemaakt voor uw liefde. U hebt in uw wonderlijke genade besloten om ons niet los te laten. U hebt ervoor gekozen om van ons te houden, ondanks onze ontrouw, onze fouten, ons egoïsme, onze tenenkrommende omgang met u en onze beschadigende omgang met elkaar. U hebt ervoor gekozen om met uw glorie onder ons te komen wonen. En waar u komt wonen, daar wordt het leven heerlijk.

In de afgelopen tijd hebben we in de kerk een paar keer uit Jeremia gelezen. Die er getuige van is dat het volk van God in ballingschap gaat vanwege de doorgaande slechtheid van hun omgang met God en mensen. Maar God heeft besloten om door het oordeel heen ruimte te maken voor genade. Met diepe verwondering zingen de joden dat God het is, die een keer bracht in hun lot. Ze beseffen heel goed dat het niet is op grond van henzelf. Met evenveel verwondering zingen wij dat God het is, die ons redt van onze zonden. Dat Jezus daarvoor zijn leven heeft gegeven. Gemarteld en bespot is, gekruisigd en begraven. Vanwege onze zonden, onze fouten, onze tekorten en ons egoïsme. Waar jij vastloopt in je leven, beschadigd wordt door mensen, schaamte je overvalt als je geconfronteerd wordt met je eigen gedrag, je smerig voelt door de onzuiverheid en onheiligheid in je leven, daar pakt Jezus je bij de hand. Daar legt hij zijn kleren om je schouders, draagt Hij je naar de kudde en geeft Hij zijn engelen de opdracht om over je te waken.

Dát is de Heiland wiens geboorte wij met het Kerstfeest vieren. Met diepe verwondering leer je ervan zingen. En met even diepe eerbied leer je erom vragen. Want dat is de tweede stap in Psalm 85. Heer, zoals u ons genadig geweest bent, wilt u ons ook nu genadig zijn. Heer, zoals u ons gered hebt, wilt u ons ook nu te hulp komen. Heer, zoals u uw boosheid hebt afgelegd, wilt u ons weer tot leven brengen. Dat is het doorgaande gebed. Op grond van de verwondering over Gods genade kom je tot de eerbiedige en vertrouwelijke vraag of God in je leven wil komen wonen, of Hij in onze gemeenschap wil wonen.

Waar God terugkeert naar de mensen, daar woont zijn glorie in en tussen de mensen. Waar mensen van genade leven, daar gaat het leven open. Daar ontvang je trouw en waarheid, vrede en recht door Jezus Christus. En je kunt geen heerlijker leven krijgen. En daar leer je leven in trouw en waarheid, vrede en recht. En je kunt geen betere en geen concretere aanwijzingen krijgen voor de keuzes van elke dag dan van deze prins van Gods verbond. Daar geniet je van trouw en waarheid, vrede en recht die worden gevonden waar God onder de mensen woont. Ja, ook in de kerk van Jezus Christus, hoezeer misschien ook met vallen en opstaan. En met de nodige teleurstellingen en

mislukkingen. Maar toch: waar je die prinsen bezig ziet, dank de Heer ervoor. En waar je ze mist, zet je ervoor in om zelf zo'n prins te worden. Trouw en waarheid, vrede en recht.

\*\*

Dit wordt geen mooie preek, zei ik aan het begin. Het is wel een preek geworden. Of die mooi is of niet, vind ik eigenlijk niet zo belangrijk. Nu ik terugkijk, zie ik waar het fout ging. Niet in mijzelf dat ik het te goed en te mooi wilde doen. Maar in mijn beperkte zicht op advent. Net als de meesten van jullie, weet ik dat advent 'komst' betekent. En dat we in deze tijd de viering van de eerste komst van de Heer voorbereiden en leren uitzien naar de tweede komst van de Heer. Maar ik had over het hoofd gezien dat er nog een derde komst van de Heer is. Of misschien moet ik dat niet de derde komst noemen, maar de doorgaande komst. Dat is de komst van de Heer in mijn leven, in jouw hart en in onze gemeenschap. Een oud adventslied zingt: 'doe intocht Heer, in mijn gemoed'. Of een bekende: 'hoe zal ik U ontvangen, hoe wilt Gij zijn ontmoet'.

Dat is de komst van de Heer, waarvoor Psalm 85 mij de ogen heeft geopend. Het is dat komen van de Heer, wat de duivel liever geen aandacht voor wil. Het komen van Jezus Christus vandaag. Door zijn Woord en Geest. Die prinsen van Gods verbond: zo is God aanwezig. Het heerlijke leven van trouw en waarheid, vrede en recht begint waar Jezus Christus woont. Hier-en-nu. Een heerlijk leven, gebaseerd op zijn eerste komst en straks voltooid in zijn tweede komst. Maar juist in het hier-en-nu woont de Heer. Probeer dat te ontdekken. Daarvan te genieten. Daaraan bij te dragen. En zo te leven dat trouw en waarheid elkaar omhelzen, dat vrede en recht elkaar kussen. Ook in jouw leven. In ons samenleven. Een heerlijk leven. Heerlijk met een hoofdletter. Het dagelijkse leven in Jezus Christus. Concreet en praktisch.

Amen